

ГОДИНА IV.

ПОЗОРИШТЕ

БРОЈ 39.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО, — ЗА ОГЛАСИ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

РОМЕО И ЈУЛИЈА.

Трагедија у 5 чинова, написао В. Шекспир, с енглеског првео др. Л. Костић, за српску позорницу једесио А. Хацић.

Ова се трагедија приказала на нашој позорници први пут у Новоме Саду 19. априла 1875.

ЧИН ПРВИ.

ШОЈАВА НРВА.

Долази Сима и Глиша с мачевима и штитовима.

Сима. Да в'иш, ми баш нисмо мачији кашаљ!

Глиша. Та да, јер кад се опариш ниси мачији кашаљ, већ ладиш ма чију кану.

Сима. Не велим то, ал' они су мачији кашаљ, јер кад ми мачевима, а они све кашљујају.

Глиша. Па мачији, ил' ма чији, само нек у нас не умачу.

Сима. Ја брзо ударам, кад се окренем.

Глиша. Ал' то је ћаво, што се не окренеш брзо!

Сима. Једно псето монтешијево кренуће ме.

Глиша. Је с' чуо: ко је ваљан тај стоји, а ко се креће, тај већ умаче.

Сима. Бој се, ево иду Монтеши!

Глиша. Шта велиш? Бојим се? Мач у шаке куквицо!

Улазе Аврам и Валтазар.

Сима. Голим мачем у десници — ја браним леђа.

Глиша. Е онда бегаш!

Сима. Не бој ми се!

Глиша. Тебе да се бојим?

Сима. Пусти их нека почну, да на нама остане право.

Глиша. А за што не би ми почели? Ја ћу се намргодити кад прођу, па да в'иш!

Сима. Е, ал' ја ћу им показати шипак, па те срамоте њине ако претрпе!

Аврам. Пружате л' ви нама шипак, господине?

Глиша. Зар не једете радо шипака?

Аврам (Сими). Пружате л' ви нама шипак, господине?

Сима. Је л' на нама право, ако кажем: да?
Глиша. Није!

Сима. Ја не пружам вама шипак, господине, ал' — ја пружам вама шипак!

Глиша. Тражите л' ви кавге, господине?

Аврам. Какве кавге, Бога вам?

Глиша. Шта, Бога нам посујете?

Сима. Ако баш тражите, ја сам готов: мој је господар ваљан као и вам!

Аврам. Није ваљанији?

Сима. Па добро?

Улази Бенволијо мало из даље.

Глиша. Реци ваљанији: ево иде један рођак мог господара.

Сима. Па да, јест, ваљанији!

Аврам. Сад ћеш се ти ваљати, па'ш бити ваљанији!

Сима. На сабљу, ако си јунац! Ударај ма на сумце.

Глиша. Ко на сунце удара, тај се опали, ал' овде ћу ја да палим: др' се де! (Бију се мачевима.)

Бенволијо.

До врага луде! Доле мачеве! (Удара им по сабљама.)

Долази Тивалто.

Тивалто.

Шта! С голим мачем, па међ слугама! Бенволијо, хајд, јер ово ти је смрт!

Бенволијо.

Ја браним мир; ил' с мачем за појас, Ил' са мном слуге да умириш њим!

(Наставиће се.)

ЧУДНОВАТО ПОЗОРИШТЕ.

(Свршетак.)

Тако бих од прилике говорио мојим мучитељима, и господа судије би најпосле почели раздознало да распитују о томе позоришту, а ја им, у пркос на њихов јед, не бих ништа казао. Али мојим пријатељима, који ово читају, препоручујем што то исплије то позориште. Кад одете у Рим, отидите у улицу „де ла консолационе“ и питајте за „театро национале“ (народно позориште), па ћете тамо лепо и весело провести време. За улазак се илаћа врло мало: осам солда на галерији, а четири у партеру, других места нема. Саветујем вам да идете у партер. Галерија је за финију публику, за пиларице и праље, или за тежаке у свечаном руву; у партеру је прави народ, ту се виде још прави римски типови, потомци стarih племића, који своје дроњке и поносије носе, него ми наше фракове. Све су то сами лепи, мрки, здрави људи, а међу њима по где која кампањолска породица: жена седи непомично и упрла очи у завесу, а муж љуља одоче на крилу; ту се човек налази међу добним људима. Наравно, удобности немојте тражити. Правокутна просторија за гледаоце уска је, а седишта су обичне дрвене столице; с једне и с друге стране горе уздуж по три незакриљена пламена од гаса, који са шест пламенова на среди чине цело осветљење. Али што је простирији украс у дворане, тим је сјајнији „mise-en-scène“. Костим је необично красан и по највише историчко веран; види се, да управитељ није баш јако штедљив. Има лепо насликаних застора, богато намештених соба; има и електричне светlostи и водоскока. У погледу инсценисања позориште то стоји са свим на висини модерних захтева.

Али највише усхићава човека, као што рекох, игра — лутака. Кад се већ једном мора да каже „Театро национале“ са својим звучним насловом није ништа друго до позориште, на ком играју лутке Али молим лепо, не љутите се! Мали вештаци, што их зову „буратини“, тако су удешени и управља их тако вешта рука, да побуђују најчудноватију илузију. Велики су као обичан штап и не висе на обичној жици, што их управо ружи, него их крећу неке невидљиве шибице од озда. Механизам њихових удова је

потпуно мајсторски удешен: у целој хирономији, науци о гестима, нема ни једнога покрета, што га они не би могли извести, за њих нема никакве тешкоће. Они дижу патетично руке к небу, машају се у љубавном заносу за срце, а у гњеву младају рукама по ваздуху. Треба видити и чути несретне љубавнике, како очајно уздишу: Он рента на судбину, стиснутом песницом изазва богове, па онда немоћно спушта главу на писа, тргне се опет и плане новом јарошћу, коју изражава жестоким тирадама; руке му држу грозничаво, као да их тресе уздржан гњев; он је сиромах права слика јада и туге жртва несвесног гњева, — а она утире сузне очи, прекрсти скромно руке на грудима, скрива рукама сузама орошено лице, тужна слика несретне љубачи, цвет што с прамалећа мора да угине. Сваки покрет и свако мицање је са свим на свом месту и дивно је у складу с изговореном речи. Рекао бих, да мали „буратини“ носе у свом телу справу као на сахату: тако се дивно и поуздано подударају њихове речи и изрази. Све је складно, све се лепо саглашава, све је удешено да не може бити боље, — не, није могуће, да су ти мали уметници само мртве лутке; по свој прилици да им њихов управитељ други Прометеј, задахне душу, и речи, што им он иза кулиса дошантава, дају им то-пла живота. Ако то друкчије бива, то се онда мора признати, да је окретност и вештина тих лутака порицање глумачке вештине. Она пре-стаје бити вештином, чим лутке могу произвести оно, што и живи људи.

На свету нема ничега савршенога, те тако има и „театро национале“ своје мане, међу којима је на првом месту ужасно рђав оркестар. Тако што се сврши први чин, а полак тутета свирача започну готово паклену ларму. Наша чула привикла су се већ на свет у маломе; малени вештаци играли су тако природно, да смо их држали за живе створове и готово смо већ хтели да смањимо цело човечанство по њиховом дилипутанском мерилу; ту онда на једанпут грдни инструменти подигну громовиту ларму и отпире нам сву илузију. Можда је само случајно, али могла би бити и смишљена шала, што

су за музику међу чиновима, у противном одношају према маленим представљачима, изабрали највећи и најгрднији инструменти. Оба ел-ринета могла би се још којесако поднести, али овима се придржује као крешталица *Cornet à piston*, а за овим блеји неки искварени фагот, и онда тесногрудा труба и најпосле најжешћи муслимало међу иструментима, крупни рог за бас, један од оних грдосија од лима, што их свирач мора да обмота око груди. То је мало сувише. Марионетско позориште, што нас тако дивно очарава, ваљао би да се побрине за мало бољу музику.

А какви се комади представљају? Отоме се наравно нема много рећи. Управитељ их све сам пише, па и балети, при којима се најбоље види окретност „буратина“, његови су умотвори. Проста радња и брзо мењање призора, то су главна својства тих скромних производа, којима се драматска књижевност не ће битно обогатити. Најрадије се гледају и допадају комади, у којима има много убијства и плача, и тако звана „Фарза“, у којој поред Арлекина и Шулчинела игра прву улогу једна особа из римског народа. Шублика не изискује бот зна каква хумора од драматичара. Стара матрона, која држи да јој је петнаестогодишњи син сувише млад за женитбу, а своју времешну ћерку мази и готово у нелепе новија; муж, који остави своју жену да је чува Арлекино, па једног леног дана нађе код ње пет љубазника, — таке и томе подобне лакрдије задовољавају публику и натерују је на смех. Необични су шаљиви међуметци, којима се прекида трагична радња, и који се по-какад са свим шекспирски надовезују. У једној

С А И С Т И Д И М.

П О З Д Н И І І Т Е.

* (Хрватска народна позоришна дружина) кренула се 20. маја око 11 саахата пре подне па пут из Трста на броду „Vorwärts.“ Три дана имала је лепо време па мору и морској болести није било ни трага. Четврти дан, кад је брод изишао из заклона отока на отворено море, дигла се јака бура и тада је било јао и помагај. Већину чланица спопале су биле обичне муке па мору. Дружина је једва могла дочекати Дубровник, камо је истога дана у 7 саахата у вече приспела, где су је дочекали родољубиви дубровчани с великим одушевљењем.

Дубровачко је позориште лепо, али много мање од загребачкога. У недељу 12. априла била је прва представа и то „Записници Јаволови.“ Пре представе изговорио је

народној драми „Зидање Рима“, у којој Рому и Рем и још многи славни Римљани излазе пред своје потомке, али се, узгрев буди речено, вароши Рим показаје готова на позорници, — у тој драми појавила се и римска народна слика обућена као легионар (војник) и збијала је шале, упадала је прво свећенику у реч и ругала се патосу чурпуром одевеног краља. Највећма је тај несташко испрескакао куманску Сибилу, која се удварала неком шаљивом Римљанину. Модерни квирити смејали су се на то од срца, и стари божови, који су у близини имали своје храмове, нису се пробудили из хиљадугодишњег сна и нису у светом гњеву расули те несташне лутке: они још из одавна знају за шалу и можда су се са веселим Римљанином смејали заљубљеној Сибили. Само да је за неколико стотина млађа, рече малени шаљивчина, онда бих се радо одазвао њезиној љубави, — и громки смех орио се кроз малу кућу ... Један римски радник поред мене, који се очевидно радовао, што стражаш тако пажљиво прати „Зидање Рима,“ запита ме, да ли сам разумео ту добру шалу. Рекох му, да нисам, да би га одобровљио, да ми укаже своју услужност. Необичном бистроћом разјасни ми ту шалу и цео комад, и беше ми занимљиво чути, како ти људи још увек с ионосом говоре о својим старим краљевима, конзулима и цезарима. Ваља ићи међу прост народ, па да осећиш како куца било римске самосвести.

„Ah Signor!“ рече честити радник, завршујући свој говор. „ово је позориште најбоље, што га имамо у Риму.“

Ја мислим, да тај човек има право! 5c...

редитељ А. Мандровић красни поздрав Дубровнику кога је написао А. Шеноа и који се овако завршује:

Ои Дубровнице свето врло место;

„Ој, Дубровиче, ското роду мост
Заденце се светан славан веком!

Зелено се сретаи, славай веном:
И чини злотом, чини глас ти престо-

О і храні зему зізувим своїм місцем.

О, храни душу здравим своим житием!

Предијачи роду! Кликује ти вила,
Мајка, да ли ти прва звезда сјај?

Међу звездама ти прва звезда сјај
Из граје славо чиних наша сила

Си Јесе и је чистај вести твоја.

Ој, Дубровиче, цветај, расти, Трај

р. била је свечана представа и то: „

Ој, Дубровниче, цветај, расти, трај!
18. април била је свечана представа и то: „Милион.“ Један чин од тог француског комада гледало је и његово велич. краљ пасе после с пратњом звједно удалио из позоришта.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕ ПОЛАСКА ПОЗОРИШНЕ ДРУЖИНЕ НА ПУТ ПОСЛЕДЊА ПРЕДСТАВА.

58. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 27. АПРИЛА 1875.

ПРВИ ПУТ:

МАРИНА ЗАРИЈА.

Историјска драма у 5 чинова, написао С. Х. Мозентал, превео Александар Сандић.

ОСОБЕ:

Марина, жена убијеног цара Димитрија	Д. Ружићка.
Мишић, војвода сандомирски, отац јој	Лукић.
Шаховски	Вујић.
Татичев	*
Михаило Романов	Марковић.
Рожински, пољски јенерал	Зорић.
Владислав Заруцки, атаман запорошких козака	Сајевић.
Ирмоген, архимандрит свето-сергијевске лавре у Тројици	*
Кузма Минин, месар из Новгорода	*
Кошелејев, циганин	*
Гаљина, сестра му	Добриновић.
Иван (лажни Димитрије)	Л. Хацићева.
Аћим, мјужик маринији	Ружић.
Јеврем, крчмар на стени код Путивиља	Божовић.
Руски капетан	Бунић.
Калуђер	*
	Аранђеловић.
Великаши, калуђери, војници, парод.	

Збива се: Први чин на степени код Путивиља у јужној Русији. — Други чин у Рјезану. — Трећи чин у околу код Тушине. — Четврти чин у тројичкој лаври и у околини. — Пети чин на реци Јајину, на граници азијској. Г. 1609—1610.

Ко од наших претплатника жељи своја места за ову представу задржати, нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5 д. а вр. у српској народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

Улазнице се иродају у писарници позоришној (стану матичној) од 9—12 пре подне и од 3—5 сахата после подне, а после на каси.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.